

रौयल माध्यमिक & गर्स स्कूल धौराञ्च

Date : 27-10-2024

Marks : 80

Time : 3:00 Hour

Std :- 10 First Exam

Sub. : Sanskrit

(16)

विभाग - A

- अधोदत्तस्य गद्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम्/आङ्ग्लभाषायाम् अनुवादं कुरुत । (कोऽपि एकः) (04)
नीचे आपेला गद्यखण्डो गुजराती भाषामां अनुवाद करो. (कोईपण अेक)
- (1) अथ तेषां तत्कुलिशोपमं वचनं समाकर्ण्य मत्स्याः परस्परं प्राहुः- "श्रुतोऽयं धीवरालापः । अधुना अस्माभिः किं कर्तव्यम् ?" तत्र अनागतविधाता नाम मत्स्यः प्राह - "नूनं प्रभातसमये धीवराः अत्रागम्य मत्स्यसंक्षयं करिष्यन्ति इति मम मनसि वर्तते । तन्न युक्तं साम्प्रतं क्षणमपि अत्र अवस्थातुम् । अस्माभिः रात्रौ एव किञ्चित् समीपं सरः गन्तव्यम् । अहं तावत् जलाशयान्तरं गच्छामि ।"
- (2) बहन्, न खलु साधुसेवितोऽयं पन्थाः : येनासि प्रवृत्तः । निहन्त्येष परस्तात् । इन्द्रियाश्चसमुत्थापितं हि रजः कलुषयति दृष्टिम् अनक्षजिताम् । कियत् दूरं वा चक्षुरीक्षते । विशुद्धया हि धिया पश्यन्ति कृतबुद्ध्यः सर्वान् अर्थान् असतः सतो वा । निसर्गविरोधिनी चेयं पयः पावकयोरिव धर्मकोधयोरेकत्र वृत्तिः । आलोकमहाय कथं तमसि निमज्जसि । क्षमा हि मूलं सर्वतपसाम् ।
- अधोदत्तानां संस्कृत प्रश्नानां उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा संस्कृते लिखत । (के अपि द्वे) (02)
नीचे आपेला संस्कृत प्रश्नोना उत्तर विकल्पोमांथी संस्कृतमां लभो. (कोईपण अे)
- (3) तुषान् विक्रीय धात्री किम् आनीतवती ?
[A] धृतम् [B] काष्ठानि [C] जलम्
- (4) कृपिता बुद्धिः किं न पश्यति ?
[A] मार्गम् [B] परदोषम् [C] आत्मदोषम्
- (5) गुरुः कम् उपदिशति ?
[A] लोकम् [B] देवम् [C] शिष्यम्
- अधोदत्तानां प्रश्नाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायाम् / आङ्ग्लभाषायां लिखत । (के अपि द्वे) (04)
नीचे आपेला प्रश्नोना उत्तर गुजराती भाषामां लभो. (कोईपण अे)
- (6) सरोवरने जेठने माछीमारोअे शो विचार कर्यो ?
(7) समुद्र सुधी जवामां काष्ठखण्डने क्यां क्यां विघ्न आवी शके छे ?
(8) कन्याअे शक्तिकुमारनी भोजन रुचि केवी रीते वधारी ?
- अधोदत्तस्य विषयस्य उपरि संक्षेपेण टिप्पणी लिखत । (कोऽपि एकः) (02)
नीचे आपेला विषय उपर टूंकनोध लभो. (कोईपण अेक)
- (9) 'यदभविष्यो विनश्यति' वार्तामांथी भणतो भोध
(10) कोधनी शारीरिक असरो
- अधोदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत भाषायां लिखत । (04)
नीचे आपेला गद्यखण्डं वांशीने प्रश्नोना उत्तर संस्कृत भाषामां लभो.
- (11) धात्री काष्ठानि आनीतवती । तदनन्तरं सा तण्डूलान् असकृत् जलेन प्रक्षालितवती, उष्णीकृते जले च तान् प्रक्षिप्तवती । अल्पीयसा कालेनैव तण्डुलाः सिद्धाः सञ्जाताः । ततः इन्धानानि जलेन शमयित्वा कृष्णाङ्गारानपि तदर्थिभ्यः प्रेषयित्वा यत् धनं लब्धं तेन धनेन शाकं धृतं दधि तैलं च क्रीतवती । तेन च सा विविधानि व्यञ्जनानि सम्पादितवती ।
(1) कन्या तण्डूलान् केन प्रक्षालितवती ?
(2) तण्डुलाः कदा सिद्धाः सञ्जाताः ?
(3) कन्या कृष्णाङ्गारान् कथं प्राप्तवती ?
(4) कृष्णाङ्गारान् विक्रीय कन्या किं क्रीतवती ?

विभाग - B

(16)

- अधोदत्तस्य पद्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् / आङ्ग्लभाषायाम् अनुवादं कुरुत । (कोऽपि एकः) (04)
नीचे आपेला पद्यखण्डस्य गुजराती भाषायां अनुवाद करो. (कोईपण अेक)
- (12) बाल उतिष्ठ शय्यातः स्वस्थवृत्तं समाचार ।
स्मर जगद्विघातारं ततः शुद्धं जलं पिब ॥
शतं पदानि निष्क्रम्य शौचार्थं गच्छ सत्वरम् ।
फेनिलेन करौ कृत्वा शुद्धौ व्यायाममाचार ॥
- (13) अनुव्रतः पितुः पुत्रो मात्रा भवतु संमनाः ।
जाया पत्ये मधुमती वाचं वदतु शान्तिवाम् ॥
काले वर्षतु पर्जन्यः पृथिवी सस्यशालिनी ।
देशोऽयं क्षोभरहितो मानवाः सन्तु निर्भयाः ॥
- अधोदत्तानां संस्कृत प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा संस्कृते लिखत । (के अपि द्वे) (02)
नीचे आपेला संस्कृत प्रश्नानां उत्तर विकल्पोभांथी संस्कृतमां लभो. (कोईपण अे)
- (14) सङ्घिः लीलया प्रोक्तं कीदृशम् ?
[A] अचलम् [B] चलम् [C] नश्वरम्
- (15) बालः किं समाचरेत् ?
[A] सुन्दरम् [B] स्वस्थवृत्तम् [C] कार्यम्
- (16) पूर्वे के सं जानानाः भागम् उपासते ?
[A] मनुष्याः [B] असुराः [C] देवाः
- अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां / आङ्ग्लभाषायां लिखत । (केऽपि त्रयः) (06)
नीचे आपेला प्रश्नानां उत्तर गुजराती भाषायां लभो. (कोईपण त्रय)
- (17) भक्त पोताना कया कया स्वजनने छोडीने माताने पोतानी अेकमात्र गति माने छे ?
(18) संगठित रडेवा माटे कवि शुं करवानुं समजवे छे ?
(19) सुवर्षानी परीक्षा कथं कथं रीते थाय छे ?
(20) ऋषि सूर्य पासे शानी याचना करे छे ?
- श्लोकपूर्ति कुरुत । (के अपि द्वे) (04)
श्लोक पूर्ति करो. (कोईपण अे)
- (21) आपत्सु रामःभवाञ्जनेयः ॥
(22) सं गच्छध्वं उपासते ॥
(23) अनाथो दरिद्रो त्वमेका भवानि ॥

विभाग - C

(16)

- अधोदत्तस्य नाट्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् / आङ्ग्लभाषायाम् अनुवादं कुरुत । (कोऽपि एकः) (04)
नीचे आपेला नाट्यखण्डस्य गुजराती भाषायां अनुवाद करो. (कोईपण अेक)
- (24) पुनीतः - आतः! मार्गे कदाचित् दुर्घटनाः अपि घटन्ति । तत्र प्रायः प्रस्तरादयो जड पदार्थाः,
गवादयः पशवः मनुष्याश्चेति त्रयः साक्षिणः भवन्ति । किं त्वं जानासि यत् घटितायाः
दुर्घटनायाः सन्दर्भे एते त्रयोऽपि भिन्नं भिन्नं कर्म समाचरन्ति ।
सुनीतः - न जानामि । प्रथमं कथयतु यत् प्रस्तरादयः किं कुर्वन्ति ?
पुनीतः - प्रस्तरादयस्तु अचेतनाः सन्ति, ते स्वयं कियां कर्तुं समर्थाः न भवन्ति । अतः ते तथैव
तिष्ठन्ति ॥
सुनीतः - सचेतनाः पशवः पक्षिणश्च किं कुर्वन्ति ?

- (25) શકુનિ : - યદિ સ્યાદ્વાક્યમાત્રેણ નિર્જતેયં વસુન્ધરા વાક્યે વાક્યે યદિ ભવેત્સર્વક્ષત્રવધઃ કૃતઃ ॥
 ઘટોત્કચ : - શકુનિરેષ વ્યાહરતિ । મોઃ શકુને ! અક્ષાન્ વિમુચ્ય ભવ બાળયોગ્યઃ ।
 દુર્યોધન : - મો મોઃ પ્રકૃતિં ગતઃ । વયમપિ સ્વભુ રૌદાઃ રાક્ષસોઽસ્વભાવાઃ ।
 ઘટોત્કચ : - શાન્તમ્ પાપમ્ શાન્તમ્ પાપમ્ । રાક્ષસેભ્યોઽપિ ભવન્ત એવ ક્રૂરતરાઃ । કૃતઃ
 ન તુ જતુગૃહે સુપ્તાન્ ભ્રાતૃન્ દહન્તિ નિશાચરાઃ ।
 શિરસિ ન તથા ભ્રાતુઃ પત્ની સ્પૃશન્તિ નિશાચરાઃ ॥

- અધોદત્તં વાક્યં કઃ વદતિ ઇતિ લિખત । (કૌ અપિ દ્વૌ) (02)
 નીચે આપેલાં વાક્યો કોણ બોલે છે તે લખો. (કોઈપણ બે)

(અ)

(બ)

- (26) કિમજ્ઞાપયતિ મગવાન્ ચક્રાયુધઃ સુનીતઃ
 (27) ગવાદયઃ પશવસ્તુ નિર્બુદ્ધય સન્તિ પુનીતઃ
 (28) एते घटनाया उत्थितात् ध्वने भयमनुभवन्ति ॥ ઘૃતરાષ્ટ્રઃ
 ઘટોત્કચઃ

- અધોદત્તાનાં પ્રશ્નાનામ્ ઉત્તરાણિ ગુર્જરભાષાયામ્ / આઙ્ગલભાષાયાં લિખત । (કે અપિ દ્વે) (04)
 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તરો ગુજરાતી ભાષામાં લખો. (કોઈપણ બે)

- (29) ઘટોત્કચ દુર્યોધનને રાક્ષસથી પણ વધારે ક્રૂર શા માટે કહે છે ?
 (30) કયા મનુષ્યને પથ્થર સાથે સરખાવામાં આવે છે ? શા માટે ?
 (31) અભિમન્યુનું મૃત્યુ થતાં અર્જુને કરેલા વિલાપ વિશે લખો.

- અધોદત્તયોઃ વિષયયોઃ ઉપરિ સંક્ષેપેણ ટિપ્પણી લિખત । (કે અપિ દ્વે) (04)
 નીચે આપેલા વિષય ઉપર ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે)

- (32) ઘટોત્કચનું પાત્રાલેખન
 (33) સાક્ષીભૂત મનુષ્યનું બીજું કર્તવ્ય
 (34) કુરુકુળનો દિપક અભિમન્યુ

- કોષ્ઠગતાનિ પદાનિ પ્રયુજ્ય વાક્યે રચયત । (કે અપિ દ્વે) (02)
 કૌસમાં આપેલા પદોનો ઉપયોગ કરીને વાક્યો બનાવો. (કોઈપણ બે)

- (35) ઘટોત્કચ જનાર્દનનો સંદેશ લાવે છે. (ઘટોત્કચ જનાર્દન સન્દેશ આ + ની)
 (36) પથ્થરો અચેતન હોય છે. (પ્રસ્તર અચેતન ભૂ)
 (37) કારણ વિના દુર્ઘટના થતી નથી. (અસ્મદ્ ત્રિ કર્તવ્ય અસ્)

વિભાગ - D

(16)

- અધોદત્તાનાં પ્રશ્નાનાં સુચનાનુસારમ્ ઉત્તરાણિ લિખત ।
 નીચે આપેલા પ્રશ્નોનાં સૂચનાનુસાર ઉત્તર લખો.

- (38) 'હદઃ' શબ્દસ્ય સમાનાર્થકં શબ્દમ્ અધોદત્તેભ્યઃ વિકલ્પેભ્યઃ ચિત્વા લિખત । (01)
 અગદઃ, નીરમ્, સરઃ

- (39) 'વિષમ્' શબ્દસ્ય વિરુદ્ધાર્થકં શબ્દમ્ અધોદત્તેભ્યઃ વિકલ્પેભ્યઃ ચિત્વા લિખત । (01)
 અગદમ્, ગરલમ્, અમૃતમ્

- (40) અધોદત્તેભ્યઃ ક્રિયાપદેભ્યઃ વર્તમાનકાલસ્ય અન્યપુરુષસ્ય એકવચનસ્ય રૂપં ચિત્વા લિખત । (01)
 જયન્તિ, જયતિ, જયતઃ

- (41) અધોદત્તેભ્યઃ ક્રિયાપદેભ્યઃ સામાન્ય ભવિષ્યકાલસ્ય ઉત્તમપુરુષ એકવચનસ્ય રૂપં ચિત્વા લિખત । (01)
 કરિષ્યામિ, કરિષ્યતઃ, કરિષ્યાસિ

- (42) અધોદત્તેભ્યઃ ક્રિયાપદેભ્યઃ આજ્ઞાર્થ - અન્યપુરુષસ્ય બહુવચનસ્ય રૂપં ચિત્વા લિખત । (01)
 કરોતુ, કુર્વન્તુ, ભવતામ્

- (43) अधोदत्तेभ्यः क्रियापदेभ्यः विद्यर्थ – अन्यपुरुष द्विवचनस्य रूपं चित्वा लिखत । (01)
भाषेत , भाषेयाताम् , भाषेरन्
- (44) सः कूपे विरलभूषणां कुमारीमेकाम् अपश्यत् । दत्तस्य वाक्यस्य 'स्म' प्रयोगयुक्तं शुद्धं वाक्यं चित्वा लिखत । (01)
(क) सः कूपे विरलभूषणां कुमारीमेकाम् पश्यतः स्म ।
(ख) सः कूपे विरलभूषणां कुमारीमेकाम् पश्यति स्म ।
(ग) सः कूपे विरलभूषणां कुमारीमेकाम् पश्यन्ति स्म ।
- (45) अधोदत्तेभ्यः नामरूपेभ्यः द्वितीया विभक्तेः एकवचनस्य रूपं चित्वा लिखत । (01)
देवम्, देवन, देवेषु
- (46) अधोदत्तेभ्यः नामरूपेभ्यः षष्ठी विभक्तेः एकवचनस्य रूपं चित्वा लिखत । (01)
गङ्गायाः , गङ्गापुः गङ्गानाम्
- (47) उपपदविभक्तेः प्रयोगं कृत्वा रिक्तस्थानं पूरयत । (01)
शक्तिकुमारः प्रति समाकृष्टः । (कन्याम्, कन्यायाः, कन्यया)
- (48) प्रकोष्ठात् युक्तं सख्यापदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत । (01)
दुर्घटनायाः साक्षिणः भवन्ति । (त्रिस्रः , त्रीणि , त्रयः)
- (49) रेखाङ्कितपदस्य कृदन्तप्रकारं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत । (01)
आसनस्थेनङ्क एवं भवता श्रोतव्यः जनार्दनस्य सन्देशः । (विध्यर्थ कृदन्त्, सम्बन्धक भूतकृदन्त्, हेत्वर्थ कृदन्तम्)
- (50) अधोदत्तस्य सन्धिविच्छेदं दत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत । (01)
प्रत्येकम् (प्रति + एकम्, प्रत + इकम्, प्रत्या + एकम्)
- (51) अधोदत्तस्य सन्धियुक्तं पदं दत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत । (01)
शत्रोः + अपि (शत्रोऽपि , शत्रोरपि , शत्रोअपि)
- अधोदत्तयोः सामासिकपदयोः समास प्रकारं दत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत । (02)
- (52) अहोरात्रम् (बहुव्रीहि , द्वन्द्व , द्विगु)
- (53) यथाशक्ति (बहुव्रीहि, तृतीया तत्पुरुष, अव्ययीभाव) (16)

विभाग - E

- (54) अधोदत्तानि वाक्यानि कथानकक्रमानुसारेण स्थापयत । (04)
नीचे आपेलां वाक्यो कथानकक्रम अनुसार गोडवो.
(1) द्वौ इमौ तत्रैव जलाशये स्थितौ ।
(2) अथ तयोः निश्चयं ज्ञात्वा अनागतविधाता निष्क्रान्तः सह परिजनेन
(3) यद्भविष्यः धीवरैः प्राप्तः व्यापादितः च ।
(4) अपरेद्युः धीवरैः आगत्य जलाशये जालं क्षिप्तम्
- (55) अधोदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत । (04)
नीचे आपेलो गद्यखण्ड वांशीने प्रश्नोना उत्तर संस्कृत भाषामां लभो.
एकस्मिन् वने एकः मूषकः सुप्तस्य सिंहस्य केशान् अकृन्तत् । सिंहः तम् अपराधिनं हन्तुम् इच्छति स्म । तदा मूषकः प्राणदानाय सिंहं प्रार्थयत । सः कृपया तम् अमुञ्चत् । एकदा सः सिंहः जाले निपतितः । मूषकः स्वतीक्ष्णदन्तैः जालं छित्वा सिंहम् अमुञ्चत् । क्षुद्रजीवाः अपि समये महत् कार्यं कुर्वन्ति ।
(1) मूषकः कथं सिंहम् अमुञ्चत् ?
(2) कः सिंहस्य केशान् अकृन्तत् ?
(3) सिंहः एकदा कुत्र पतितः ?
(4) मूषकः किमर्थं सिंहं प्रार्थयत ?

- कर्ता-कृतीनां योग्य मेलनं कुरुत । (के अपि द्वे) (02)
कर्ता साथे योग्य कृति जेडो. (कोर्षपल जे)

(अ)

- (56) महाकवि भास
(57) महाकवि: दण्डि
(58) पण्डित विष्णु शर्मा

(ब)

- दशकुमार चरितम्
दूतघटोत्कचम्
पञ्चतन्त्र
हर्ष चरितम् ।

- (59) रेखाङ्कितानि पदानि शुद्धानि कृत्वा गद्यखण्डं पुनः लिखत । (कानी अपि त्रीणि) (03)
रेखाङ्कित पदोने शुद्ध करीने गद्यखण्ड करीथी लभो. (कोर्षपल त्रल)

अथ तां तथा शप्तां सरस्वतीम् दृष्ट्वा पितामहो मंगलपटहेनैव स्वरेण आशाः पूरयन् सुधीरं दुर्वासं उवाच ।
ब्रह्मन्, न खलु - साधुसेवितोऽयं पंथा येनासि प्रवृत्तः ।

- अधोदत्तस्य श्लोकस्य गुर्जरभाषायाम् / आङ्ग्लभाषायाम् अनुवादं कृत्वा अर्थविस्तारं कुरुत । (कोऽपि एकः)
नीचे आपेला श्लोकनो गुजराती भाषाभां अनुवाद करीने अर्थविस्तार करो. (कोर्षपल अेक) (03)

- (60) सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः ।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद् दुःखभाग् भवेत् ॥
(61) सेवितव्यो महावृक्षः फलच्छाया - समन्वितः ।
यदि दैवात्फलं नास्ति छाया केन निवार्यते ॥